

Temperament dítěte a jeho diagnostika

temperament = vrozená dispozice (dědičný základ osobnosti)

- zřetelné projevy u dětí

- nutné brát zřetel, zda je to díky vrozeným dispozicím nebo důsledkem nevychovatelnosti

- různé vlastnosti osobnosti : 1. polartita

2. stupeň (kvantita)

→ čím vyšší kvantitu má vrozená vlastnost, tím hůře ji můžeme ovlivnit zvenčí

→ čím menší kvantitu, tím více ji můžeme ovlivnit výchovou

2 polohy projevů vrozených vlastností :

• **chování** = všechny projevy člověka, které můžeme pozorovat zvenčí

- kvalita chůze, držení těla, pohyby, mimika, gestikulace, řeč

• **prožívání** = duševní procesy a stavy, odehrávající se ve vědomí, nelze pozorovat zvenčí

- např. smutek → promítne se do chování, projevů

- čím jsme starší, tím méně dáváme najevo své prožívání, u dětí více čitelné

5 oblastí, které temperament ovládá (ovlivňuje)

1.) celkové citové ladění duševních dějů

- základní vrozené emoce (emoční kvality): libost x nelibost

- emoční ladění : • **pozitivní** (převažuje pohoda)

• **negativní** (stavy nelibosti, mrzutosti, neklid, nespokojenost – i když není důvod)

2.) celkové zaměření duševní činnosti

• **extroverze** - zaměření na vnějšek, okolí

• **introverze** – zaměření na sebe

3.) snadnost nebo nesnadnost vyvolání duševních dějů

- týká se celé psychiky

- nastartovaný duševní děj (pohotovost reakcí) • **práh vzrušivosti**

4.) odolnost duševních dějů z hlediska ovlivnitelnosti jinými vlivy

• **soustředěnost** – schopnost vydržet u začaté činnosti

- vázanost na vedlejší podněty

- u dětí s LMD porucha, u choleriků časté

5.) trvalost duševních dějů i tehdy, když podnět přestal působit

- po přečtení knihy nebo shlédnutí filmu → stále děj zůstává v hlavě, doznívání prožitků, přetrvávání duševních dějů

- odlišnosti projevů patrné

typy dětí z hlediska temperamentu:

1.) typ snadno vychovatelného dítěte

- dítě s pozitivně emočním laděním

- mají pravidelný biorytmus (spánek, bdění, přijímání a vylučování potravy)

- na mírné podněty mírné reakce

- dobrá přizpůsobivost

- usměvavé, spokojené, radostné

- klidně spí, usíná a budí se ve stejnou dobu

- pravidelně se hlásí o jídlo

- při nepříjemnostech (např. pokálení) se chová ne příliš hlasitě, mírné projevy

- na nové věci reaguje pozitivně, nebojí se, neodmítá

- v MŠ aktivně vyhledává nové věci, učí se novému, je snášenlivý, nevyvolává konflikty

- dobře se vyvíjí i v nepříznivých podmínkách výchovy
- první obtíže, když se dostanou mimo rodinu, často sklouznou na šikmou plochu

2.) typ obtížně vychovatelného dítěte

- záporné, mrzuté citové ladění
- nepravidelný rytmus fyziologických funkcí
- dlouho se učí návykům (počůrání, pokakání)
- silné reakce na zevní podněty (hlasité)
- pomalu se přizpůsobuje změnám
- když mají stereotyp, zvyknou si
- na novou věc (hračku) reaguje negativně (odmítá), dlouho trvá, než si zvyknou
- i v MŠ déle trvá, než se zapojí a zvyknou
- kojenci hodně křičí, fňukají i při malé nepříjemnosti, nepravidelně jí, nepravidelně spí
- přecitlivělí, vyžadují stereotyp, nesnáší chaos
- těžko si zvykají na tuhou stravu
- mívají záchvaty vzteku

školáci – obtížně se přizpůsobují školní docházce

- nutná trpělivost, důslednost, jednotná výchova
- do dospívání pracná a obtížná výchova

3.) typ pomalého dítěte

= pomalu se přizpůsobující

- celková nízká úroveň fyzické aktivity
- vyhýbají se novým podnětům – neděsí se, ale dlouho jim trvá, než si zvyknou
- mírné negativní ladění, někdy vypadají smutně
- na nepříjemné podněty reagují slabě (vcelku dobře snášejí bolest)
- zpravidla bezproblémový vývoj, pokud nejsou nuceni k rychlému tempu
- mírně zhoršená adaptace
- nutno neustálé povzbuzování (až do dospělosti)
- velice citlivé, vše silně prožívají, často introverti
- těžko rozpoznat, kdy pomalé děti nutit či nenutit k určité činnosti
- nutné je naučit zvládat nepříjemné situace
- všechny vlastnosti mají různou kvalitu a různou intenzitu

rozvržení v populaci:

40% typ 1

10% typ 2

15% typ 3

- zbytek nelze jednoznačně přiřadit